

Môžem? Ďakujem. Prepáč.

7. téma prípravy na X. svetové stretnutie rodín v Ríme

Pred nami je posledná z prípravných tém na Svetové stretnutie rodín v Ríme, ktoré sa uskutoční už na budúci týždeň od 22. – 26. júna. Mottom celosvetového stretnutia je „*Rodinná láska: povolanie a cesta svätosti*“. Aj touto poslednou témou, prítomnou v prípravných katechézach chceme prispieť k tomu, aby sa láska v našich manželstvách a rodinách prežívala v duchu celoživotného povolania, t. j. v duchu kráčania a napredovania na ceste svätosti. Obsahom dnešného zamyslenia sa sú tri „čarovné slová“ – môžem?, ďakujem, prepáč – vďaka ktorým sa udržiavajú, budujú a upevňujú vzťahy v našich rodinách a to aj napriek ich krehkosti.

Vzali sa pred 40. rokmi – úradník Jack Smith s jedným mladým dievčaťom. K prvej hádke došlo po sobášnych obradoch. Keď mali podpísať zápisnicu, Jack siahol na pero ako prvý, a ona si myslela, že prvá sa má podpísať žena. Keď prišli domov pohádali sa druhý krát, totiž o tom, kto ten spor začal. Ako hádka vrcholila, zvolala novomanželka: „Ty vždycky začínaš, to si s tebou užijem!“ Manžela to zamrzelo, ale ovládol sa a s jemným úsmevom povedal: „Dobre, dnes sa už nebudeme hádať.“ Dohodli sa, že si založia zošit a budú si zapisovať každú hádku a spolu s ňou jej príčinu. A tak to na koniec urobili. Pohádali sa, niekedy dokonca tiekli slzy a padali tvrdé slová, ale koniec koncov sa mali stále radi, tak sa vždy uzmierili a urobili zápis o ukončení sporu. Vydržali to celých 40 rokov a za tú dobu im žiadna hádka nedokázala zbúrať rodinné šťastie. Po tých rokoch sa v jedných miestnych novinách objavil podivuhodný register manželských hádok: Za 40 rokov sme sa pohádali 6110 krát:

- 1879 krát preto, lebo jedlo nebolo včas hotové alebo nebolo chutné;
- 1430 krát preto, lebo ona chcela peniaze alebo im chýbali v domácom rozpočte;
- 687 krát preto, lebo ona príliš rozmaznávala deti;
- 611 krát preto, lebo on príliš rozmaznával deti;
- 564 krát preto, lebo on bol škodoradostný;
- 499 krát preto, lebo jeden alebo druhý zabudol večer zhasiť svetlo;
- 300 krát preto, lebo on prišiel neskoro z roboty;
- 88 krát preto, že veľa fajčil;
- 51 krát preto, lebo ona sa začala bezdôvodne hádať;
- 50 krát sa pohádali kvôli príbuzným atď...

Táto štatistika nie je len kuriózna, ale ukazuje, ako to reálne vyzerá v nejednom šťastnom manželstve. Obaja robili chyby, ale zostali spolu, pretože si ich obaja dokázali priznať, odpustiť a začať odznova.

Zo skúsenosti vieme, že život každej rodiny sa nevyznačuje len krásnymi a svetlými chvíľami. Ťažkosti, rôzne skúšky a okolnosti prinášajú neraz do životov rodín zložité a náročné chvíle. Niekedy je to preto, že spolužitie v rodine nie je jednoduché, alebo vo vzťahoch chýba pokoj, inokedy preto, že vzťah manželov prechádza chvíľami stagnácie, rezignácie a frustrácie.

Cieľ, ktorým je žiť spoločenstvo lásky medzi manželmi a kráčať cestou svätosti a to aj napriek neľahkým skutočnostiam, si vyžaduje pomalé, postupné, často namáhavé napredovanie. Sv. Ján Pavol II. v *Liste rodinám* napísal, že **láska je náročná. „Ale práve v tom je jej krása: v skutočnosti, že je náročná, lebo len týmto tvorí pre človeka pravé dobro a rozširuje ho na iných“** (LR 14). Je to ako výstup na vysoký vrh. Výstup, ktorý si vyžaduje neustále dopĺňanie síl a motivácie nevzdať to a pokračovať ďalej.

Sir Edmund Hillary sa niekoľko krát neúspešne pokúšal o zdolanie Mount Everestu, až sa mu to nakoniec podarilo. Po jednom z tých neúspešných pokusov sa postavil na úpätí mohutného vrchu a pohrozil mu päťou: „Raz ťa predsa porazím, lebo ty už vyšší nebudeš – ale, ja stále rastiem.“ Hillary veľa krát neuspel. Ale zakaždým keď neuspel, niečo sa naučil. A zakaždým, keď sa niečo naučil, podrástol a skúšal to znova. Až nakoniec sa mu to podarilo. Asi tak je to aj s manželskými a rodinnými vzťahmi.

Svätosť, pre ktorú sú manželia stvorení a ku ktorej sú povolani, to je cesta rastu, rastu v láske, na ktorej je potrebné každý deň pokorne a vytrvalo spolupracovať s Kristovou milosťou. Je tomu tak, ako tomu bolo na svadbe v Káne Galilejskej. **Manželom sa neraz minie prvotné víno lásky**, tak romantickej, takej krásnej, vášnivej a plnej nádejí. Našťastie je v ich manželskom sviatostnom zväzku prítomný Ježiš i Mária, matka Cirkvi, ktorá im hovorí: „*Počúvajte ho. Načúvajte jeho slovu a urobte všetko, čo vám povie*“ (porov. Jn 2, 5).

Nech by sa kresťanskí manželia nachádzali v akejkoľvek zložitej situácii je zrejmé, že **Ježiš im ide „v ústrety sviatosťou manželstva a naďalej zostáva s nimi“** (GS 48). A robí to preto, **aby darom svojej milosti mohol každý deň ich vzájomnú lásku uzdravovať, zdokonaľovať a zušľachtľovať** (porov. GS 49). Takto **túto krehkú lásku premieňa na čoraz kvalitnejšie a zrelšie víno**. Manželia sú teda pozvaní, aby sa vo viere otvárali tejto milosti a spolupracovali s ňou. **Len s pomocou Kristovej milosti sú schopní milovať napriek vlastným chybám a slabostiam**. Len s jeho milosťou sú schopní zriekať sa neustálych požiadaviek na toho druhého, odmietnuť ambíciu mať všetko pod kontrolou, bojovať proti vlastnému egoizmu, vzdať sa túžby ovládať a vlastniť životy iných. Ježišova milosť má moc zmeniť srdce človeka a učiniť „muža a ženu schopnými milovať sa tak, ako nás miloval Kristus“ (FC 13). Ak manželia uveria moci Ježišovej lásky, ktorá ich vykúpila a vo viere sa otvorila jej pôsobeniu, naplnia sa v ich životoch slová apoštola Pavla: „*láska všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží*“ (1Kor 13, 7).

Paul Tournier, švajčiarsky lekár a pastoračný poradca sa zamýšľal: „Ak je môj blížny silnejší ako ja, bojím sa ho. Ak je slabší, pohrdam nim. Ak sme rovnako silní, uchýlim sa k ľsti. Zvykli sme si deliť ľudí na slabých a silných. Je však toto rozdelenie správne? V skutočnosti je to oveľa zložitejšie. V podstate sú všetci ľudia slabí. Všetci sa boja, že po nich bude niekto šliapať. Všetci sa boja, že sa ukáže ich slabosť. Preto najlepšie svedectvo silných nie je v tom, že ukazujú svoju silu, ale vo víťazstve nad sebou samým, keď sa stanú pokornými, tolerantnými a jemnými, keď dokážu dvíhať, nie ubíjať.“ Inak zostanú sami. A samota, opustenosť, to je peklo.

Sme totiž stvorení na Boží obraz, na obraz Najsvätejšej Trojice. **Sme stvorení z plnosti vzťahov pre vzťahy**. Sme stvorení z L(l)ásky a pre L(l)ásku. Toto povolanie a zároveň vlastnú identitu rozpoznal už Adam na počiatku v raji. Bolo to vo chvíli, keď sa zo spánku samoty

prebudil a tvárou v tvár Eve rozpoznal seba v nej – „*Toto je kost' z mojich kostí*“ (Gn 2, 23) – a skrze ňu aj vlastné povolanie – opustiť otca i matku a darujúc sa jej stať sa jedným telom (porov. Gn 2, 24). Či túto skúsenosť nezakusujú, a to veľmi intenzívne, „Adamovia“ a „Evy“, všetkých čias až po dnes? **Keď sa láska ako nezrelé semienko zakorení v srdci zalúbeného muža a ženy, vtedy spoznávajú seba novým spôsobom.** Vtedy je vnímajú, že ich život sa obohatil o toho druhého a zároveň vedia, že len s tým druhým má život zmysel. Práve táto skúsenosť a návrat na počiatok ich vzťahu sú dôležité, keď sa neskôr ako manželia dostanú do krízy a ťažkostí. **Aby neupadli do samoty pekla sú pozvaní vrátiť sa na počiatok ich vzťahu.** Dôvodom návratu nie je prežiť tú istú „romantiku“, to nie je v náročných chvíľach možné a oni to dobre vedia. **Dôvodom ich návratu je znovu rozpoznanie daru a povolania:** môj manžel, moja manželka je darom a našim spoločným povolaním je **ochrániť dar**, ochrániť spoločenstvo lásky medzi nami a tak zároveň ochrániť poklad, ktorým je naša rodina.

Akú dôležitú úlohu v tomto zohrávajú príbuzní, priatelia či spoločenstvo farnosti! Ved' či práve oni neboli prítomní v pri uzatváraní manželstva, ktoré sa teraz borí s ťažkosťami? Či práve oni neboli svedkami toho, ako si títo manželia, plní nádeje a odhodlania sľubovali, že sa budú milovať a ctíť po všetky dni života? Či práve oni spolu s nimi neoslavovali ich celoživotný zväzok lásky? No žiaľ, často chýbajú pri nich práve vtedy, keď prežívajú ťažké chvíle. Ba dokonca, neraz sa stane, že tí najbližší im ako „najlepšiu cestu“ a jediné riešenie ponúknu cestu rozvodu. Pápež František nás však pozýva: „**Ochrana ... zväzku muža a ženy**, i keď sú hriechy a zranení, zmätení a pokorení, nedôverujúci a neistí, **je pre nás veriacich zaväzujúcim povolaním** uprostred podmienok dneška. **Manželstvá musíme uzdravovať a chrániť, nie zavrhnovať.** To je aj prístup Boha k mužovi a žene po prvotnom hriechu. «*Pán, Boh, urobil mužovi a jeho žene kožený odev a obliekol ich*» (Gn 3, 21). Je to obraz nežnosti voči tejto hriechnej dvojici. Boh sám sa naďalej stará a chráni svoje veľké dielo (pp. František, [Generálna audiencia](#)). **Nebojme sa byť slabým a krehkým manželským párom nablízku. A páry, ktoré prežívajú ťažkosti nech sa neboja prosiť o pomoc tak Pána Boha ako aj svojich blízkych.**

Ako si osvojiť konkrétne postoje, ktoré môžu prispieť k ochrane manželstiev a rodín? Pápež František často ponúka jednoduchú pomôcku v podobe troch slov. Sú to „čarovné slová“: „**Môžem?**“, „**Ďakujem.**“, „**Prepáč.**“. Tieto slová otvárajú cestu pre dobrý život v rodine, pre život v pokoji. Sú to jednoduché slová, no nie až také jednoduché pri ich uskutočňovaní! **Ukrývajú v sebe mohutnú silu: silu na ochranu domu aj cez tisícoraké ťažkosti a skúšky;** zatiaľ čo ich neprítomnosť pozvoľna utvorí trhliny, ktoré môžu spôsobiť, že sa dokonca aj zrúti. Tieto výrazy považujeme bežne za slová patriace k «dobrej výchove». ... Áno, dobre vychovaný človek žiada o dovoľenie, poďakuje sa alebo sa ospravedlní, ak pochybí. Dobrá výchova je teda veľmi dôležitá“ ... a ako zvykol hovoriť svätý František Saleský, «dobrá výchova je už polovica svätosti» (pp. František, [Generálna audiencia](#)).

Pozrime sa na prvé slovo: „**Môžem?**“ Je to slovo, ktoré vyjadruje našu dôveru a úctu. Je prejavom citlivosti a istého druhu nežnosti voči manželskému partnerovi i voči ostatným členom rodiny. Pápež radí manželom: „Predtým, ako urobíte nejaké rozhodnutie, skutok v rodine spýtajme sa: «Môžem to urobiť? Bude sa ti páčiť, ak to urobím takto?»“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)). Spomeňme si na známu biblickú udalosť, keď sa Boh prihovára Mojžišovi z horiaceho kra. Keď sa k nemu Mojžiš chce priblížiť Pán Boh mu povie: „*Zobuj si z nôh obuv, lebo miesto, na ktorom stojíš, je zem svätá*“ (Ex 3, 5)! Slovo „môžem“ je takýmto vyzúvaním si obuvi pred svätou zemou, ktorou je druhá osoba. **Aké je dôležité, aby manželia vnímali, že ten druhý je pre mňa niekto veľký, niekto posvätný. Mať a udržiavať bázeň**

pred tajomstvom osoby je jedným z dôležitých krokov k tomu, aby vzťah manželov nezovŕadnej a neochladol. Sv. Pavol nás vyzýva: „V bázni pred Kristom podriad'ujte sa jedni druhým“ (Ef 5, 21) a „v pokore pokladajte jeden druhého za vyššieho“ (Flp 2, 3). „Vstupovanie do života toho druhého si vyžaduje jemný takt nenásilného postoja, ktorý obnovuje dôveru a úctu. **Dôvernosc' ako taká neoprávňuje pokladať všetko za samozrejmosť.** A čím viac je láska dôverná a hlboká, tým väčšmi si vyžaduje rešpektovanie slobody a schopnosť vyčkať, aby ten druhý otvoril dvere svojho srdca. V tejto súvislosti si pripomeňme Ježišovo slovo zo Zjavenia svätého apoštola Jána: «Hľa, stojím pri dverách a klopem. Kto počúvne môj hlas a otvorí dvere, k tomu vojdem a budem s ním večerať a on so mnou.» (Zjv 3, 20). Aj Pán žiada o dovolenie vstúpiť“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)).

Je dôležité sa manželia učili a zároveň si vyprosovali od Ducha Svätého dar v podobe čnosti posvätnej bázne – donum pietatis. Tento rešpekt voči daru osoby patrí v konečnom dôsledku samotnému Darcovi všetkých darov, patrí Bohu.

Druhým slovom, ktoré chráni naše manželstvá a rodiny je slovo „**d'akujem**“. Je to jedno z prvých slov, ktoré nás rodičia naučili. **Prejavenie vd'ačnosti je znakom toho, že sme rozpoznali dar,** ktorý v podobe služby, slova, prejavu lásky vstúpil do nášho života cez ruky druhého. „Vd'ačnosť“ pripomína pápež František „je pre veriaceho človeka zakotvená v samotnom srdci viery: kresťan, ktorý sa nevie poďakovať, je človek, ktorý zabudol jazyk Boha. A to nie je pekné! Spomeňme si na Ježišovu otázku, keď uzdravil desať malomocných a iba jeden z nich sa vrátil poďakovať (porov. Lk 17, 18)“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)). „Ďakujem za navarený obed. Ďakujem, že si upratal. Ďakujem ti za opravené dvere. Ďakujem, že si bola na nákup. Ďakujem za pokosený trávnik, za umytý riad... alebo niekedy len jednoducho: „Ďakujem ti môj drahý, moja drahá za to, že si! Za to, že existuješ. Aké je krásne, že si!“ Či takýto druh vd'ačnosti nechráni a zároveň nebuduje manželský zväzok a nevytvára v rodine atmosféru lásky? **Vd'ačnosť nás učí nebrať veci a nepokladať osoby za samozrejmosť.** Dnes sa „na jemné správanie a schopnosť poďakovať sa hľadá ako na prejav slabosti. Proti tejto tendencii sa dá bojovať v samotnom lone rodiny.“ Vychovávať k vd'ačnosti je základom, na ktorom sa buduje „ľudská dôstojnosť, ako aj sociálna spravodlivosť... Ak sa v rodinnom živote zanedbá tento štýl, vytratí sa aj zo spoločenského života“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)).

Napokon tretie slovo je slovo, „**prepáč**“. „Náročné slovo, isteže, ale také prepotrebné. (...) Mnoho citových rán, mnohé rozkoly v rodinách sa začínajú stratou tohto vzácneho slova: «Prepáč mi»“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)). **Mysliet' si, že milovať znamená nikdy nemusiet' povedať „ľutujem“ je preto omylom.** Francúzka novinárka a matka troch detí Christine Ponsardová v knihe *Víra v rodině* píše, že „manželstvo je bezpochyby miesto, kde človek dáva a prijíma najviac odpustenia.“ Moc lásky sa najviac zjavuje vo chvíľach, keď sa človek zmilúva a odpúšťa (porov. Rímsky misál, modlitba dňa, 26. nedel'a v cezročnom období). Človek, na rozdiel od iných živočíchov svojim konaním nielen reaguje na niečo, ale, stvorený na Boží obraz **je schopný tvoriť niečo nové.** Maliar vytvorí krásny obraz. Murár postaví dom. Hudobník vytvorí krásnu symfóniu... **Práve v schopnosti tvoriť spočíva veľkosť človeka.** Aj odpustenie je prejavom tejto schopnosti. **Odpustením človek tvorí niečo nové. Čo? Tvorí „nového človeka“.** Ten, komu je odpustené už prestáva byť tým, kým bol pred odpustením. Ak napr. odpustím zlodejovi, že mi ukradol bicykel, odpustením mu komunikujem: „Už nie si pre mňa zlodejom, pretože som ti odpustil.“ Každé odpustenie je reakciou na minulosť v konkrétnej prítomnosti, aby sa prostredníctvom neho vytvorila nová budúcnosť. **Odpustenie je darom „pre“ (tal. per-dono).** **Keďže je darom, človek si ho nemôže vynútiť, ale môže oň žiadať.** Odpúšťajúca láska je láskou prijímajúcou a zároveň

dvíhajúcou. Prijíma toho kto sa previnil a prosí o odpustenie, a odpúšťajúc mu ho znovu dvíha. Takto sa k nám správa aj náš Boh. Odpúšťajúc nám, robí z nás nových ľudí. Nie je náhodou, že v modlitbe „Otče náš“, ktorú nás naučil Ježiš nachádzame aj prosbu: „*A odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom*“ (Mt 6, 12).

Pápež František upozorňuje na to, že keď v manželskom a rodinnom živote chýba odpustenie, „malé trhliny sa zväčšujú – aj bez toho, žeby sme to chceli – až sa stávajú hlbokými priekopami. ... Uznanie pochybenia a túžba prinavráť to, o čo sme toho druhého pripravili – úctu, úprimnosť, lásku – nás robí hodnými odpustenia. A takto sa zastavuje infekcia. Ak nie sme schopní ospravedlniť sa, znamená to, že nedokážeme ani odpustiť. V dome, v ktorom sa neprosí o odpustenie, začína chýbať vzduch, vody sa stávajú stojatými“ (pp. František, [Generálna audiencia](#)).

Preto dáva sv. otec manželom veľmi krásnu a praktickú radu: Keď v manželskom živote „dochádza k škriepkam... a aj «taniere lietajú» ... (predsa len) **nikdy neskončíte deň bez udobrenia**. Počúvajte dobre: Pohádali ste sa, manžel a manželka? Deti s rodičmi? Veľmi ste sa poškriepili? No, nie je to dobré. Avšak problém nie je v tomto. Problém je vtedy, keď toto citové rozpoloženie zostáva aj v nasledujúci deň. Preto, keď ste sa pohádali, nikdy neukončíte deň bez nastolenia pokoja v rodine. A ako sa mám pomeriť? Mám sa hodiť na kolená? – Nie! **Stačí malé gesto, nepatrný prejav nežnosti, dotyk**. Bez slov. A rodinná harmónia sa vráti“ (pp. František, [Generálna audiencia](#))! Práve **dotyk zblízuje**, pretože „ak jeden druhému neumožníme navzájom sa dotknúť, tých niekoľko krokov, ktoré sú medzi nami, sa zmení na obrovskú priepasť nenávisť. Odpustenie sa dokazuje podanou rukou, stiskom partnerovej ruky, pohladením či objatím. Jedným z najlepších spôsobov ako predísť výbuchom hnevu je, že v momente, keď manželia cítia rastúce napätie, sa jeden druhého dotknú. Tak môžu predísť vzájomnému oddeleniu. Je takmer nemožné nenávidieť toho, koho držíme za ruku“ (B. a M. Yagel, *Manželské rozhovory*).

Skutočne spôsobov na uzmiernenie je veľa, môžeme si vybrať, ktoré nám najviac vyhovujú, no najdôležitejšie je nikdy neskončiť deň v rodine bez uzmiernenia sa. Nie je to ľahké, ale je potrebné to vždy urobiť.

Tri „čarovné slová“ (môžem, ďakujem, prepáč) sú jednoduché, ale niekedy tak náročné na ich realizáciu. No ak na ne v našich rodinách budeme zabúdať potom sa náš život stane smutným, plným napätia a bojov.

V jednom príbehu, tak trocha vtipnom, ale zároveň hodnom zamyslenia sa hovorí: V tichej uličke, v jednej z lepších častí Londýna, sa prechádza muž. Pred vchodom do jedného z domov vidí, ako nejaký druhý muž ťahá do domu koňa. Zastane a po chvíli mu ten druhý muž hovorí: „Viete, ak máte čas mohli by ste mi trochu pomôcť.“ „Veľmi rád,“ povie prvý muž. A tak spoločne ťahajú koňa hore schodmi. Keď už sú na prvom poschodí, prvý muž sa chce rozlúčiť a odísť. „Ale nie“, hovorí ten druhý, „prosím nehnevajte sa, ale musím toho koňa dostať ešte do vane.“ Uplynula ďalšia polhodinka a títo dvaja dostali koňa až do vane. Keď sa prvý muž lúči, zdvorilo sa ešte opýta: „Prepáčte, nechcem byť indiskrétny, ale môžete mi prezradiť, prečo musí byť ten kôň vo vani?“ „Ale samozrejme,“ povie druhý muž. „Viete ja mám manželku a tá má taký zvyk, že na všetko reaguje výrazom: «No a?!» Keď jej darujem lístky do divadla, povie: «No a?!» Keď jej darujem dovolenku pri mori, povie: «No a?!» Keď jej darujem brilantový prsteň, povie: «No a?!» „To je v poriadku, ale čo s tým má spoločné tento kôň vo vani?“, hovorí prvý muž. A druhý mu odpovedá: „Za hodinu príde moja manželka domov a hneď pôjde do kúpeľne, aby si umyla ruky. A keď za mnou šokovaná príde a povie: «Pre pána Jána, vo vani je kôň!» Ja jej len poviem: «No a?!».“

Neberme dary a osoby, ktoré nám Pán Boh daroval ako samozrejmosť. Naučme sa na ne hľadiť ako na poklady, ktorými nás on sám obohacuje a ktoré si máme vážiť, chrániť a ďakovať za mu za ne. Tri spomínané slová sú iste dobrým návodom. Ak sa naše úsilie stretne a spojí s Božou milosťou manželská a rodinná láska sa bude prežívať ako povolanie a cesta svätosti.

Na záver vyprosujeme všetkým manželom, aby prežívali to, čo vyjadril Roy Croft vo svojej básni o manželstve:

„Milujem ťa, nielen preto, čím si, ale preto, čím som ja, keď som s tebou.

Milujem ťa, nielen preto, že si sa zmenil, ale aj preto, že meníš mňa.

Milujem ťa preto, čo vo mne rozvíjaš.

Milujem ťa preto, že kladieš ruku na moje ustarostené srdce a povznášaš sa nad všetky hlúpe slabosti, ktoré sa nedajú nevidieť,

a za to, že vynášaš na svetlo všetky tie krásne poklady, ktoré ešte nikto nehľadal, lebo sú hlboko skryté.

Milujem ťa, lebo z trosiek môjho života pomáhaš postaviť nie krčmu ale chrám, zo skutkov všedného dňa nie výčitky, ale pieseň.“

Otázky na zamyslenie:

- 1) Používate vo svojom manželstve, rodine slová: Môžem? – Ďakujem! – Prepáč.? Kedy ste naposledy požiadal o dovoľenie, poďakovali si navzájom či prosili o odpustenie? Ktoré z týchto slov používate najmenej a ktoré sa vám najťažšie vyslovuje?
- 2) Snažíte sa spory ukončiť čím skôr, ešte v ten deň keď sa vyskytli, alebo prenášate svoj hnev na nasledujúce dni, poprípade sa niekoľko dní nerozprávate?
- 3) Dokážeme v krízach vidieť príležitosť pre spoločný rast nášho vzťahu a možnosť rásť vo svätosti?
- 4) V čom vidíte dôvod toho, že mnoho mladých ľudí žije spolu bez sviatostného zväzku a že množstvo kresťanských manželstiev končí rozvodom? Akú knihu o manželstve môžu naše deti čítať, keď sa pozerajú na náš život. Je to kniha atraktívna, podnetná a pekná, alebo kniha, ktorá odrádza vstúpiť do manželstva a založiť si rodinu?
- 5) Vnímame svoje manželstvo ako dar, posilu, ako niečo o čom ste vždy snívali, alebo ako záťaž?